

govwatch

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2021

Το Gonwatch είναι ένα παρατηρητήριο του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα.

Το Gonwatch είναι μία ανεξάρτητη, μη κερδοσκοπική πρωτοβουλία του Vouliwatch, συλλογής, καταγραφής και αναφορών περιστατικών παραβίασης του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα.

Στόχος του Gonwatch είναι ανάδειξη υποθέσεων παραβίασης ή υπόνοιας παραβίασης των αρχών του Κράτους Δικαίου, η ενημέρωση πολιτών και φορέων, η ενίσχυση της ανάδειξης τέτοιων παραβιάσεων από την ΚτΠ και η άσκηση πίεσης για λογοδοσία των υπευθύνων. Ταυτόχρονα, αυτούσιο το περιεχόμενο του Gonwatch παρουσιάζεται και στην αγγλική γλώσσα ώστε η ανάδειξη των ευρημάτων του να απηχεί και σε αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς όπως η GRECO και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ο συλλογικός χάρτης των παθογενειών του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα σχεδιάζεται και εμπλουτίζεται με αναφορές από την ομάδα του gonwatch, την Κοινωνία των Πολιτών, τον δημοσιογραφικό και ακαδημαϊκό κόσμο αλλά και πολίτες.

Η συλλογή και η καταγραφή των αναφορών – παραβιάσεων (ή υπονοιών παραβίασης) πραγματοποιούνται με χρονολογική σειρά (αναδρομικά από το 2021 και πίσω), ανά θεματική και όπως αυτές αποτυπώνονται σε διάφορες αποφάσεις και γνώμες διεθνών, ευρωπαϊκών ή εγχώριων οργανισμών.

Οι θεματικές

Η επιλογή των θεματικών βασίστηκε στις κυρίαρχες, χρόνιες ή πιο πρόσφατες, παθογένειες του κράτους δικαίου στην Ελλάδα καθώς και στους δύο κεντρικούς άξονες που το νοηματοδοτούν: την υπεροχή των νόμων και τη σημασία της τήρησής τους όχι μόνο από τους/τις πολίτες, αλλά πρωτίστως και κυρίως από την ίδια την κρατική εξουσία και τη διοίκηση.

Νομοθετική Διαδικασία & Κυβερνητική Εποπτεία

Ελευθερία του Τύπου

Διαδικασία προετοιμασίας και θέσπισης νόμων

Διαφάνεια στη διαδικασία λήψης αποφάσεων

Κατάσταση Ανεξάρτητων Αρχών

Κοινοβουλευτική Ανοιχτότητα και Διαφάνεια

Συγκέντρωση & κατάχρηση εξουσιών

Διαφθορά

Δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης και χρηματοδότηση κομμάτων

Δημόσιες συμβάσεις

Κατάχρηση δημόσιων πόρων

Σύγκρουση συμφερόντων στον δημόσιο τομέα

Τάξη & Ασφάλεια

Ποινικό σύστημα και καταστάματα κράτησης

Αστυνομική βία & αυθαιρεσία

Υπερβολική επιτήρηση

Θεμελιώδη Δικαιώματα

Δικαιώματα LBGTQI

Δικαιώματα εθνικών μειονοτήτων και ευάλωτων ομάδων

Δικαιώματα μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων ασύλου

Ελευθερία λόγου και έκφρασης

Ελευθερία Σκέψης, Συνείδησης και Θρησκείας

Ελευθερία συνάθροισης

Αναφορές περιστατικών μη τήρησης του Κράτους Δικαίου

Οι αναφορές περιστατικών παραβίασης ή υπόνοιας παραβίασης του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα υποβάλλονται και ενημερώνονται από την ομάδα του Gonwatch, την Κοινωνία των Πολιτών, πολίτες, δημοσιογράφους και ακαδημαϊκούς συνεργάτες της πρωτοβουλίας. Τα περιστατικά παρουσιάζονται με απλό και κατανοητό τρόπο και με την κατά το δυνατόν πληρέστερη τεκμηρίωση στα γεγονότα και το νομικό υπόβαθρο κάθε υπόθεσης ώστε να είναι έγκυρα και προσβάσιμα αλλά και να εμπνέουν την ανάδειξη άλλων σχετικών αναφορών από τ@ πολίτες / το κοινό.

Οι συνεργάτες μας

Στόχος του Gonwatch είναι να αναδείξει, να αποκαλύψει και να προβάλλει ευρέως περιστατικά και πρακτικές μη τήρησης του Κράτους Δικαίου. Για να το πετύχουμε αυτό, συνεργαζόμαστε με οργανισμούς, φορείς της ΚτΠ, μέλη της δημοσιογραφικής και ακαδημαϊκής κοινότητας αλλά και πολίτες. Χωρίς την πολύτιμη συμβολή τους, το Gonwatch θα ήταν φτωχότερο σε περιεχόμενο και απήχηση και για αυτό τους ευχαριστούμε θερμά.

Τι είναι το Κράτος Δικαίου

«Η αρχή του κράτους δικαίου ή δικαιοκρατική αρχή είναι η αρχή της νομιμότητας υπό την ευρύτατη έννοιά της. Είναι η αρχή της τήρησης του νόμου και γενικότερα του δικαίου» (Σπυρόπουλος Φ., Συνταγματικό Δίκαιο, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα Θεσσαλονίκη, 2018, σελ. 51)

Το Κράτος Δικαίου συνιστά τη βάση κάθε σύγχρονης συνταγματικής δημοκρατίας. Πρόκειται για μία νομικά δεσμευτική αρχή που αναγνωρίζεται ως μία από τις θεμελιώδεις εγγενείς αρχές των συνταγματικών συστημάτων όλων των κρατών μελών της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η αρχή του κράτους δικαίου διασφαλίζει ότι οι (έχοντες) δημόσιες εξουσίες ενεργούν με βάση τους περιορισμούς που θέτει η νομοθεσία, σύμφωνα με τις αξίες της δημοκρατίας και τα θεμελιώδη δικαιώματα, υπό τον έλεγχο ανεξάρτητων και αμερόληπτων δικαστηρίων.

Παρότι υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί για το κράτος δικαίου, η βασική σημασία της έννοιας είναι κοινώς αποδεκτή. Η αρχή του κράτους δικαίου αποτελεί

μία ευρύτερη έννοια-ομπρέλα που αποτελείται και περιλαμβάνει πολλές ειδικότερες αρχές, όπως μεταξύ άλλων τις αρχές της αναλογικότητας, της ισότητας, της νομιμότητας, της απαγόρευσης της αυθαιρεσίας των εκτελεστικών εξουσιών, της ασφάλειας του δικαίου, της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, του δικαστικού ελέγχου και της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, της διαφάνειας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εν γένει, λοιπόν, α) ο σεβασμός της αρχής του κράτους δικαίου συνδέεται άρρηκτα με τον σεβασμό της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και β) στόχος της αρχής του κράτους δικαίου είναι η θέση νομικών περιορισμών στη δημόσια εξουσία και η προστασία του ατόμου από αυθαίρετες ή παράνομες δράσεις των εχόντων δημόσια εξουσία (βλ. για τα παραπάνω αλλά και παρεμφερή ζητήματα μεταξύ άλλων 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7).

Κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση: *«Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας,*

του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών» ενώ σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος: *«Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας».*

Με λίγα λόγια το Κράτος Δικαίου, αποτελεί ένα σύστημα όπου το δίκαιο υπερέχει. «Το σύγχρονο δημοκρατικό κράτος αυτοπεριορίζεται στην άσκηση της εξουσίας του με την θέσπιση κανόνων δικαίου, οι οποίοι καθορίζουν τις αρμοδιότητες και τον τρόπο δράσης των οργάνων του γι' αυτό λέγεται και κράτος δικαίου. Το κράτος δικαίου αντιδιαστέλλεται από το αστυνομικό κράτος, στο οποίο η κρατική εξουσία είναι νομικώς αδέσμευτη και μπορεί να λάβει οποιοδήποτε μέτρο ακόμη και εξόχως δεσμευτικό για τις ατομικές ελευθερίες των πολιτών, αρκεί να το κρίνει η ίδια αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών του κράτους». (Γεωργιάδης Α., Τι είναι δίκαιο; Η νομική επιστήμη για όλους, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2018, σελ. 176)

Το World Justice Program, ορίζει το κράτος δικαίου ως ένα σύστημα που διέπεται από 4 οικουμενικές αρχές: α) Λογοδοσία (Accountability), β) Δίκαιος Νόμος (Just Law), γ) Ανοικτή Διακυβέρνηση (Open Government) και δ) Προσβάσιμη και Αμερόληπτη Δικαιοσύνη (Accessible and Impartial Justice). Οι αρχές αυτές, μετά την περαιτέρω εξειδίκευσή τους σε 8 πρωταρ-

χικούς παράγοντες [1. Περιορισμοί των Κυβερνητικών Εξουσιών (Constraints on Government Powers), 2. Απουσία Διαφθοράς (Absence of Corruption), 3. Ανοικτή Διακυβέρνηση (Open Government), 4. Θεμελιώδη Δικαιώματα (Fundamental Rights), 5. Τάξη και Ασφάλεια (Order and Security), 6. Επιβολή των κανονισμών (Regulatory Enforcement), 7. Αστική Δικαιοσύνη (Civil Justice) και 8. Ποινική Δικαιοσύνη (Criminal Justice)] αποτελούν τη βάση για τη διαμόρφωση της βαθμολογίας και της κατάταξης των χωρών στον δείκτη του WJP για το κράτος δικαίου (βλ. περισσότερα για το πώς ορίζεται κάθε παράγοντας και τι υποπαράγοντες περιλαμβάνει σε 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 αντίστοιχα).

Λαμβάνοντας υπ' όψιν την ως άνω κατηγοριοποίηση καθώς και τις κυρίαρχες, χρόνιες ή πιο πρόσφατες παθογένειες που συναντώνται στην ελληνική πραγματικότητα, προχωρήσαμε στην επιλογή και ανάπτυξη των θεματικών της πλατφόρμας μας.

Ο σκοπός μας είναι να αναδεικνύονται - όσο το δυνατόν πιο συγκεντρωμένα - περιστατικά και φαινόμενα που παραβιά-

ζουν (ή φαίνεται να παραβιάζουν) βασικές αρχές του κράτους δικαίου στη χώρα μας στις θεματικές που επιλέγησαν.

Δεν πιστεύουμε στη στείρα κριτική, αλλά το πρώτο και σημαντικότερο βήμα για την επίλυση ενός προβλήματος είναι η αναγνώρισή του. Η τήρηση και ο σεβασμός των αρχών του κράτους δικαίου αποτελεί υπόθεση που μας αφορά και μας επηρεάζει όλες και όλους.

Γιατί μας αφορά το Κράτος Δικαίου;

Τον Ιούλιο του 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεσή της για την κατάσταση του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα. Σε αυτήν, η Κομισιόν εντόπισε πληθώρα ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπίσει η κυβέρνηση, με σκοπό αφενός την ενίσχυση της δημοκρατίας και της διαφάνειας, αφετέρου την προστασία των δικαιωμάτων και της εύρυθμης λειτουργίας των θεσμών.

Η εν δυνάμει ισχυρή επιρροή της εκτελεστικής εξουσίας στον διορισμό ανώτατων δικαστικών λειτουργιών, η γενικευμένη αντίληψη για τη σοβούσα στις κρατικές υπηρεσίες διαφθορά, οι επιθέσεις και οι απειλές κατά δημοσιογράφων, οι κακές πρακτικές νομοθέτησης και οι Στρατηγικές Αγωγές κατά της Συμμετοχής του Κοινού (SLAPPs) είναι μόνο μερικά από τα προβλήματα που, σύμφωνα με τον ανώτατο θεσμό της ΕΕ, υποβαθμίζουν το Κράτος Δικαίου και απαιτούν άμεση αντιμετώπιση από τις ελληνικές Αρχές.

Τι κάνει το Gonwatch (και γιατί αφορά τους/τις πολίτες);

Η έκθεση της Κομισιόν έρχεται να υπογραμμίσει -σε ανώτατο θεσμικό επίπεδο- τις παθολογίες του Κράτους Δικαίου που επιχειρεί να καταγράψει το Gonwatch, η ανεξάρτητη πρωτοβουλία του Vouliwatch που αποσκοπεί αφενός στη συστηματική συλλογή περιστατικών παραβίασης ή σοβαρής υπόνοιας παραβίασης των αρχών του Κράτους Δικαίου, αφετέρου στη λογοδοσία των αρμόδιων κρατικών Αρχών.

Η καταγραφή παραβιάσεων του Κράτους Δικαίου διατρέχει ένα ευρύτατο φάσμα λειτουργίας των θεσμών και άσκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: Από τις συνταγματικές αρχές για την καλή νομοθέτηση και την κοινοβουλευτική διαφάνεια έως την καταπολέμηση της διαφθοράς και από τις δημόσιες συμβάσεις και τα πόθεν έσχες έως την αστυνομική αυθαιρεσία και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, το Gonwatch αποτελεί ένα παρατηρητήριο με αναφορές μη εφαρμογής του Κράτους Δικαίου με άμεσο αποτύπωμα στην καθημερινότητα των πολιτών.

Τα ποσοτικά και ποιοτικά ευρήματα του Gonwatch για το 2021 αναδεικνύουν σημαντικά προβλήματα και συχνά πιασμένα στο κεντημένο του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα.

Η κακονομία πλήττει την εμπιστοσύνη των πολιτών

Η έρευνα του Gonwatch κατέγραψε ότι, κατά το έτος της παρούσας έκθεσης, η κυβέρνηση κατέθεσε 102 εκπρόθεσμες τροπολογίες (το 47,2% επί του συνόλου) στα νομοσχέδια που έφερε προς ψήφιση στη Βουλή, κατά παράβαση των κανόνων καλής νομοθέτησης του Συντάγματος και του Κανονισμού της Βουλής. Ακόμη, τα υπουργεία παραβίασαν τους κανόνες του Επιτελικού Κράτους για τη δημόσια διαβούλευση σε τουλάχιστον 27 νομοσχέδια, περιορίζοντας συχνά τον χρόνο διαβούλευσης σε διάστημα μικρότερο ακόμα κι από το κατ' εξαίρεση ελάχιστο της μίας εβδομάδας που κατοχυρώνει ο νόμος.

Θα πρέπει να θεωρείται βέβαιο ότι η εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς που παράγουν νόμους πλήττεται, όταν βλέπουν ότι οι κρατικές Αρχές αφενός δεν τους δίνουν το δικαίωμα να εκφράσουν τις απόψεις τους μέσα από τη διαβούλευση όπως προβλέπει η νομοθεσία, αφετέρου διαπιστώνουν ότι εκατοντάδες ρυθμίσεις ψηφίζονται κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή, καθορίζοντας τη ζωή τους υπό καθεστώς πλήρους αδιαφάνειας και έλλειψης λογοδοσίας.

Το case study των παρακολουθήσεων ως απειλή για το Κράτος Δικαίου

Τα προβλήματα δεν περιορίζονται στη νομοθετική διαδικασία. Χαρακτηριστική περίπτωση για το 2021 είναι οι χειρισμοί της κυβέρνησης στο ζήτημα της διασφάλισης του συνταγματικά κατοχυρωμένου απαραβίαστου του απορρήτου των επικοινωνιών.

Έχοντας θέσει ήδη από τον Ιούλιο του 2019 την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ) υπό την εποπτεία του πρωθυπουργού (ΦΕΚ: Τεύχος Α'/119/8.7.2019), τον Μάρτιο του 2021 η ελληνική κυβέρνηση άλλαξε, με μια εκπρόθεσμη και άσχετη με το κύριο αντικείμενο του νόμου τροπολογία, τον νόμο για την άρση του απορρήτου επικοινωνιών, απαγορεύοντας στην ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ) τη δυνατότητα να γνωστοποιεί στους/στις

πολίτες ότι παρακολουθούνταν από την ΕΥΠ για λόγους εθνικής ασφάλειας, ακόμα και στην περίπτωση που το μέτρο έχει πλέον αρθεί και η γνωστοποίηση δεν διακυβεύει τον σκοπό για τον οποίο είχε διαταχθεί η άρση του απορρήτου.

Η νομοθετική αλλαγή προκάλεσε σοβαρές αντιδράσεις ως διολίσθηση από το κεκτημένο του Κράτους Δικαίου. Τρία μέλη της ΑΔΑΕ -μεταξύ των οποίων ο πρόεδρος της Αρχής και καταξιωμένος δικαστικός Χρήστος Ράμμος- δημοσίευσαν επιστημονικό άρθρο, στο οποίο υποστήριξαν ότι η νέα ρύθμιση ενδέχεται να παραβιάζει την συνταγματικά κατοχυρωμένη προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), καθώς και τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Το άρθρο υπογράμμισε ότι το

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) έχει καταδικάσει χώρες που έκαναν ανάλογη αλλαγή στη νομοθεσία τους (Ρωσία, Ουγγαρία, Βουλγαρία).

Μάλιστα, μετά την αποκάλυψη της παρακολούθησης του δημοσιογράφου **Θανάση Κουκάκη** από την ΕΥΠ, για την απόκρυψη της οποίας έγινε η αλλαγή του νόμου, επτά διεθνείς δημοσιογραφικοί οργανισμοί έστειλαν επιστολή στην ελληνική κυβέρνηση και την ΕΥΠ, υπογραμμίζοντας ότι οι υποκλοπές σε βάρος δημοσιογράφων θέτουν «σοβαρά ερωτήματα [...] για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα».

Ειδική μνεία στις παρακολουθήσεις δημοσιογράφων ως πρόβλημα του Κράτους Δικαίου έκανε και η έκθεση της Κομισιόν.

Προβλήματα στο Κράτος Δικαίου σε ένα ευρύτατο φάσμα δικαιωμάτων

Στο πλαίσιο μιας σταχυολόγησης σημαντικών περιπτώσεων που κατέγραψε το Gonwatch και εγείρουν ζήτημα Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα, θα πρέπει ακόμη να αναφερθούν:

Η **διεύρυνση της εφαρμογής του άρθρου 191 του Ποινικού Κώδικα** για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων, η οποία ενδέχεται να περιορίσει ανεπίτρεπτα τα θεμελιώδη δικαιώματα της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας του Τύπου.

Η **αδιαφάνεια στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ**.

Οι **καταγγελίες για λογοκρισία στην ΕΡΤ**.

Οι **αποφάσεις της Αστυνομίας για απαγόρευση δημόσιων συναθροίσεων**, οι οποίες θέτουν ζήτημα περιορισμού του δικαιώμα-

τος του συνέρχεσθαι κατά τρόπο αντίθετο προς το Σύνταγμα.

Η **παραβίαση, σύμφωνα με την ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ), του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) από το υπουργείο Παιδείας στη σύμβαση με τη Cisco σχετικά με το σύστημα τηλεκπαίδευσης**.

Τα στοιχεία για **χρήση εμπρηστικού μηχανισμού από αστυνομικό** στη Νέα Σμύρνη.

Οι καταγγελίες για καταχρηστική άσκηση βίας από την αστυνομία (1, 2, 3, 4).

Τα τεκμήρια και οι ανησυχίες της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (LIBE) για **παράνομες επανηρωθήσεις αιτούντων άσυλο στην Τουρκία** από την ελληνική επικράτεια (1, 2, 3).

Η **απόφαση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ** για παραβιάσεις των δικαιωμάτων των **αντιρρησιών συνείδησης**. Η απόφαση της Δικαιοσύνης για παράνομη απαγόρευση εξόδου σε Αφγανό πρόσφυγα από τη δομή φιλοξενίας.

Όλες αυτές οι αναφορές και οι εκθέσεις - από την Κομισιόν, την Επιτροπή LIBE, την GRECO, καθώς και άλλων διεθνών θεσμών και μελών της Κοινωνίας των Πολιτών- για παραβιάσεις του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα θέτουν την ανάγκη για άμεση λήψη μέτρων, με σκοπό την ποιοτική αναβάθμιση του modus operandi των κρατικών θεσμών και της άσκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από αυτά εξαρτάται εν πολλοίς και η ποιότητα της δημοκρατίας και της ζωής των πολιτών.

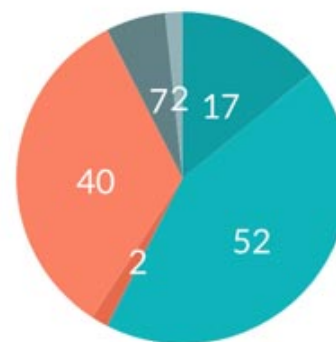
Νομοθετική Διαδικασία & Κυβερνητική Εποπτεία

Η αρχή της νομιμότητας, η αρχή της ισότητας, η ασφάλεια δικαίου, η διαφάνεια, η απαγόρευση της αυθαιρεσίας των δημόσιων αρχών, η ανοιχτή διακυβέρνηση και η λογοδοσία είναι βασικές συνιστώσες του Κράτους Δικαίου για τη θέσπιση και την εφαρμογή των κανόνων δικαίου.

Για το 2021, στην κατηγορία «**Νομοθετική Διαδικασία & Κυβερνητική Εποπτεία**», το Gonwatch κατέγραψε συνολικά **120 παραβιάσεις**. [Δείτε όλες τις αναφορές εδώ.](#)

- Ελευθερία του Τύπου (14.17%)
- Διαδικασία προετ. & θέσπ. νόμων (43.33%)
- Κοινοβουλευτική Ανοιχτότητα και Διαφάνεια (1.67%)
- Συγκέντρωση και Κατάχρηση Εξουσιών (33.33%)
- Κατάσταση Ανεξάρτητων Αρχών (5.83%)
- Διαφάνεια στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (1.67%)

Ελευθερία του Τύπου (17 αναφορές)

Αναφορά 1: Η αλλαγή του άρθρου 191 του Ποινικού Κώδικα και οι κίνδυνοι για την ελευθερία της έκφρασης

Με τον νόμο 4855/2021 τροποποιείται, μεταξύ άλλων διατάξεων, το άρθρο 191 του Ποινικού Κώδικα για το αδίκημα της διασποράς ψευδών ειδήσεων. Με την αλλαγή αυτή, διευρύνεται αρκετά το πεδίο εφαρμογής της ποινικής αυτής διάταξης, με αποτέλεσμα να μπορεί να συμπεριλαμβάνει πλήθος συμπεριφορών ως αξιόποινες. Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος αρκεί πλέον η δυνατότητα των ψευδών ειδήσεων

να προκαλέσουν ανησυχία ή φόβο ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού, χωρίς να χρειάζεται να επέλθει κάποιο αποτέλεσμα ή βλάβη, καθιστώντας ασαφές και αόριστο το ποια συμπεριφορά είναι τελικά ποινικά αποδοκιμαστέα. Οι κίνδυνοι που προκύπτουν από την αλλαγή του άρθρου αυτού, όπως -μεταξύ άλλων- ο περιορισμός της ελευθερίας της έκφρασης, του δικαιώματος στην πληροφόρηση και της προστασίας της επιστημονικής έρευνας, προκάλεσαν πλήθος αντιδράσεων, με ανακοινώσεις από τον δημοσιογραφικό κλάδο, αλλά και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τίθενται, επομένως, σοβαροί προβληματισμοί ως προς την επίπτωση που θα έχει η διάταξη αυτή στον περιορισμό θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως αυτά της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας του Τύπου, η προστασία των οποίων αποτελεί μία από τις βασικότερες εκφάνσεις του κράτους δικαίου.

Αναφορά 2: Λογοκρισία στην ΕΡΤ για τη δημοσιογραφική κάλυψη της παραβίασης των μέτρων του κορωνοϊού από τον Πρωθυπουργό

Τον Φεβρουάριο του 2021 αποκαλύφθηκε περιστατικό λογοκρισίας στην ΕΡΤ, για τον τρόπο ειδησεογραφικής κάλυψης του ταξιδιού του Πρωθυπουργού στην Ικαρία, κατά τη διάρκεια του οποίου παραβίασε τα μέτρα

της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Πιο συγκεκριμένα, διέρρηξε στη δημοσιότητα ένα σημείωμα της διοίκησης της ΕΡΤ, μέσω του οποίου ζητούνταν από τους παραγωγούς και τους δημοσιογράφους να μη μεταδίδουν φωτογραφίες και βίντεο του Πρωθυπουργού κατά την επίσκεψη του στο σπίτι του βουλευτή Σάμου της ΝΔ, όπου παρευρίσκονταν περίπου 40 άτομα. Με ανακοίνωσή τους, οι δημοσιογράφοι της ΕΡΤ επιβεβαίωσαν το περιστατικό, υποστηρίζοντας ότι δέχονται αντίστοιχες πιέσεις κατ' εξακολούθηση σχετικά με τον τρόπο προβολής, ή ακόμα και την αποσίωπηση ειδήσεων. Οδηγίες όπως η παραπάνω, αποτελούν προσπάθεια ελέγχου της ανεξαρτησίας της ΕΡΤ, η οποία, σύμφωνα με την επίσημη αποστολή της, συμβάλλει στη διασφάλιση της πολυφωνίας, στην ανεξάρτητη μετάδοση της πληροφορίας και της είδησης, χωρίς επιρροές από την κυβέρνηση, τους φορείς εξουσίας και τα πολιτικά κόμματα.

Αναφορά 3: Επώνυμη καταγγελία δημοσιογράφου για περιστατικά λογοκρισίας στη Δημόσια Ραδιοτηλεόραση

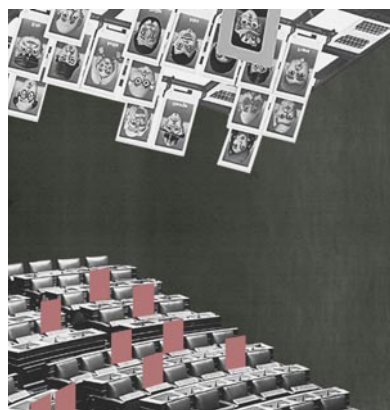
Τον Απρίλιο του 2021, η δημοσιογράφος και ειδική γραμματέας της ΕΣΗΕΑ, Μάχη Νικολάρα, κατήγγειλε περιστατικό λογοκρισίας της από τη διοίκηση της ΕΡΤ, αφού «κόπηκε» τηλεοπτικό ρεπορτάζ της, το οποίο σχετιζό-

ταν με τη διαχείριση περιεχομένου και τη λογοκρισία στα social media. Σε ανάρτησή της στο Facebook, πρόσθεσε ακόμη ότι έχουν συμβεί αντίστοιχα περιστατικά και σε προηγούμενα επεισόδια της ίδιας εκπομπής. Να σημειωθεί ότι για τη θέση του προέδρου της ΕΡΤ, επιλέχθηκε από τον Πρωθυπουργό ο πρώην επικεφαλής του Γραφείου Τύπου της ΝΔ, προκαλώντας έτσι υπόνοιες για την πιθανότητα παρέμβασης και ελέγχου του περιεχομένου της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης. Η παραπάνω καταγγελία αντιτίθεται στην προστασία της ελευθερίας του Τύπου, καθώς αποτελεί περίπτωση παραβίασης του δικαιώματος των δημοσιογράφων να ασκούν το επάγγελμά τους ελεύθερα και ανεξάρτητα, χωρίς λογοκρισία και επιρροές.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Διαδικασία προετοιμασίας και θέσπισης νόμων (52 αναφορές)

Αναφορά 1: Το ακαταδίωκτο των μελών των Επιτροπών που συμβουλεύουν την κυβέρνηση σε σχέση με την πανδημία

Τον Απρίλιο του 2021 κατατέθηκε στη Βουλή εκπρόθεσμη και άσχετη τροπολογία, η οποία ψηφίστηκε μόνο από τους βουλευτές της ΝΔ, και απαλλάσσει από οποιαδήποτε ποινική ή αστική ευθύνη τα μέλη των Επιτροπών με γνωμοδοτικές αρμοδιότητες σχετικά με την διαχείριση της πανδημίας. Το γεγονός ότι η τροπολογία αυτή κατατέθηκε ενώ είχε ήδη αρχίσει η συνεδρίαση της Ολο-

μέλειας της Βουλής για την ψήφιση του νόμου, δεν άφησε περιθώριο εξέτασης και επεξεργασίας της, είτε από την κοινή γνώμη είτε από τους βουλευτές, θίγοντας έτσι την αρχή της διαφάνειας. Εκτός αυτού, η εκ των προτέρων γενική απαλλαγή των μελών των Επιτροπών θίγει την αρχή της ισότητας και της αναλογικότητας, ενώ θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως υποκατάσταση της δικαιοδοτικής κρίσης των Δικαστηρίων, από τη βούληση της εκτελεστικής εξουσίας. Παρουσιάζονται έτσι πολλαπλά προβλήματα σε επίπεδο κράτους δικαίου, τόσο λόγω της τυπικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε για την ψήφιση του ακαταδίωκτου, όσο και λόγω της ουσίας της διάταξης αυτής.

Αναφορά 2: Αντισυνταγματική τροπολογία ενισχύει μέσω έκτακτης επιδότησης τη βιομηχανία του ορυκτού αερίου

Τον Σεπτέμβριο του 2021, ψηφίστηκε από την κυβέρνηση μια παράνομη, εκπρόθεσμη και άσχετη τροπολογία για την επιδότηση του ορυκτού αερίου, ενός ορυκτού καυσίμου που καταστρέφει το περιβάλλον και επιδεινώνει την κλιματική κρίση, αλλά αποτελεί βασική πηγή κέρδους για τους μεγαλύτερους ενεργειακούς ομίλους της Ελλάδας. Με την τροπολογία αυτή, αποφασίζεται η επιδότηση της κατανάλωσης του ορυκτού αερίου, παρά την ανάγκη εγκατάλειψής του

στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, και παρά τη μακρά κριτική που έχει ασκηθεί από την επιστημονική κοινότητα και περιβαλλοντικές οργανώσεις. Η παραπάνω τροπολογία δε θεωρείται ασύνδετη με τη δραστηριοποίηση των μεγαλύτερων ελληνικών ομίλων στον τομέα της ενέργειας, οι οποίοι έχουν καταστήσει το αέριο βασικό πυλώνα των επενδύσεών τους και τάσσονται κατά των στόχων της Ε.Ε. για περαιτέρω μείωση των ρύπων ως το 2030, παρ' όλο που η παραγωγή και η κατανάλωση του αερίου εμποδίζουν την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης.

Αναφορά 3: Αδιαφάνεια και ασυνέπεια από τη Βουλή στο ζήτημα των εκπρόθεσμων τροπολογιών

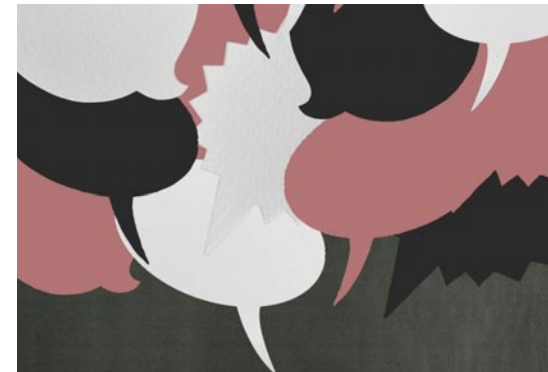
Από την έρευνα του Vouliwatch, κατά το διάστημα Ιουλίου 2019 - Σεπτεμβρίου 2021, προκύπτει ότι η Βουλή αποσιωπά συστηματικά τον εκπρόθεσμο χαρακτήρα δεκάδων υπουργικών τροπολογιών, παρότι αυτές κατατίθενται στο νομοθετικό σώμα την τελευταία στιγμή, κατά παράβαση του Συντάγματος και του Κανονισμού της Βουλής. Κατά το παραπάνω διάστημα, το 64% των τροπολογιών που κατατέθηκαν από την κυβέρνηση ήταν εκπρόθεσμες, και εκτός αυτού στην πλειοψηφία τους δεν έφεραν την αντίστοιχη σήμανση, αποσιωπώντας

έτσι τον αντισυνταγματικό χαρακτήρα τους από την κοινή γνώμη και ενισχύοντας την έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας. Οι εκπρόθεσμες τροπολογίες, παρ' όλο που κατατίθενται κατά παράβαση της νομοθεσίας, μπορούν να γίνουν νόμοι, αφού η παραβίαση των διατάξεων του Συντάγματος και του Κανονισμού της Βουλής για τις τροπολογίες δεν ελέγχεται δικαστικά. Η έλλειψη έννομων συνεπειών, επομένως, επιτρέπει τη συστηματική παραβίαση των κανόνων, ελαττώνοντας παράλληλα τη διαφάνεια στις πρακτικές της Βουλής και την ενημέρωση της κοινής γνώμης. [Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Διαφάνεια στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (2 αναφορές)

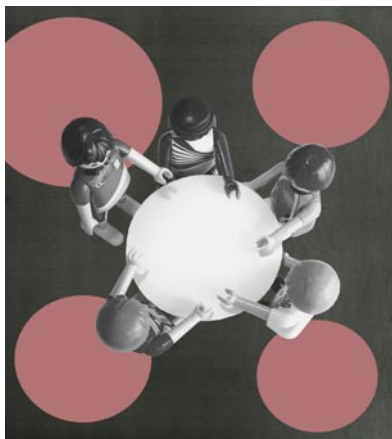
Αναφορά 1: Απαγόρευση εξέτασης δημοσίων υπαλλήλων σε δίκες με διάδικο το Ελληνικό Δημόσιο

Σε έγγραφο του Γραφείου Νομικού Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) στο Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, διακηρύσσεται, μεταξύ άλλων, η επιβολή ποινικών και πειθαρχικών κυρώσεων κατά δημοσίων υπαλλήλων που καταθέτουν σε δίκες που είναι διάδικος το

Ελληνικό Δημόσιο, στην περίπτωση που δεν υποστηρίζουν τους ισχυρισμούς του, και αναφέρεται ότι η ένορκη κατάθεσή τους είναι δυνατή μόνο προς επιβεβαίωση των θέσεων του Ελληνικού Δημοσίου και κατόπιν έγγραφου αιτήματος. Η απειλή αυτή για επακόλουθες κυρώσεις και η επιβολή περιορισμών στο εν δυνάμει περιεχόμενο μιας κατάθεσης, είναι παράνομη και αντισυνταγματική και έρχεται σε αντίθεση με πλήθος διατάξεων και αρχών. Το περιεχόμενο του εγγράφου αυτού θεωρείται ότι παραβιάζει το κράτος δικαίου, καθώς υπονομεύει την ελευθερία της έκφρασης των δημοσίων υπαλλήλων, το καθήκον αμεροληψίας που οφείλουν να τηρούν, αλλά και γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου που επιβάλλουν τη διαφάνεια, τη χρηστή διοίκηση και την προστατευόμενη εμπιστοσύνη.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Κατάσταση Ανεξάρτητων Αρχών

(7 αναφορές)

Αναφορά 1: Η νέα ηγεσία του ΑΣΕΠ και οι αντιδράσεις που σημειώθηκαν

Τον Μάιο του 2021, επιλέχθηκε από τη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής η νέα ηγεσία του ΑΣΕΠ, η οποία ανέλαβε καθήκοντα στις αρχές του Ιουνίου. Η επιλογή του Προέδρου, ωστόσο, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, καθώς δε στηρίχθηκε στην ευρεία πολιτική συναίνεση των κοινοβουλευτικών κομμάτων, αλλά και λόγω της παραβίασης του ορισμένου της θητείας που πρέ-

πει να υπάρχει στις Ανεξάρτητες Αρχές, του ενδεχομένου παρέμβασης της εκτελεστικής εξουσίας στο μετέπειτα έργο του ΑΣΕΠ, των κατηγοριών περί προσπάθειας της κυβέρνησης να μεθοδεύσει το έργο του ΑΣΕΠ και των υπονοιών ότι η διάταξη που κατέστησε εφικτή την επιλογή του συγκεκριμένου προσώπου ήταν φωτογραφική. Όλα τα παραπάνω δεν μπορούν παρά να προκαλέσουν προβληματισμούς σχετικά με τη νομιμότητα της συγκεκριμένης επιλογής, τόσο λόγω της νομοθετικής ρύθμισης που προηγήθηκε όσο και λόγω των υπονοιών μεροληψίας που δύναται να επιφέρει για την Ανεξαρτησία του ΑΣΕΠ, χωρίς ωστόσο να αμφισβητείται με κάποιον τρόπο το έργο και η προσωπικότητά του εν λόγω προσώπου.

Αναφορά 2: Η αλλαγή στον τρόπο ορισμού του Προέδρου της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Μέσω τροπολογίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, η οποία ψηφίστηκε αποκλειστικά και μόνο από βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας, προτείνεται η αλλαγή της ιδιότητας που πρέπει να έχει το πρόσωπο που θα οριστεί Πρόεδρος της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες. Το γεγονός ότι θα μπορεί πλέον να ορίζεται ως Πρόεδρος και συνταξιούχος εισαγγελικός λειτουργός, εισάγει

μεταβολές στον τρόπο επιλογής του προσώπου αυτού και ενδέχεται να δημιουργήσει αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία μιας Αρχής πολύ κρίσιμης για την καταπολέμηση της διαφθοράς, καθώς θα επιλέγεται πλέον (ευθέως) από την κυβέρνηση και όχι από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο. Η προσωπική ανεξαρτησία του/της επικεφαλής μιας ανεξάρτητης αρχής εκδηλώνεται, μεταξύ άλλων, και στον διορισμό του/της, βάσει διαδικασίας που παρέχει εγγυήσεις αδιάβλητης κρίσης, οι οποίες, στη συγκεκριμένη περίπτωση, αμφισβητούνται. Τα κόμματα της Αντιπολίτευσης ζήτησαν την απόσυρση της τροπολογίας κάνοντας λόγο, μεταξύ άλλων, για φωτογραφική διάταξη και για προσπάθεια κατάλυσης της ανεξαρτησίας μιας Ανεξάρτητης Αρχής. Την απόσυρση της τροπολογίας ζήτησε και η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, επιβεβαιώνοντας τους προβληματισμούς σχετικά με την τυπική διαδικασία που ακολουθήθηκε, όσο και με την ουσία της διάταξης που ψηφίστηκε.

Αναφορά 3: Το άρθρο 70 του ν. 4795/2021 και η τροποποίηση των διατάξεων για την θητεία των μελών Ανεξάρτητων Αρχών

Το ορισμένο της θητείας των μελών των Ανεξάρτητων Αρχών αποτελεί μία από τις βασικές εγγυήσεις για την προσωπική και λειτουργική τους ανεξαρτησία. Με το

άρθρο 70 του ν. 4795/2021 εισάγεται, μεταξύ άλλων, μια εξαίρεση στο πεδίο αυτό, καθώς η θητεία σε άλλη θέση δεν προσμετράται στον υπολογισμό της θητείας σε ανώτερη θέση. Η καταστρατήγηση της έννοιας του ορισμένου της θητείας και η παραβίαση, με αυτόν τον τρόπο, του άρθρου 101Α του Συντάγματος, αλλά και η θεώρηση της συγκεκριμένης διάταξης ως «φωτογραφικής», προκάλεσαν την κριτική των βουλευτών της Αντιπολίτευσης, οι οποίοι ζήτησαν την απόσυρσή της. Προβληματισμούς σχετικά με το περιεχόμενο της διάταξης είχε εκφράσει και η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής. Η εξασφάλιση της ανεξαρτησίας των Ανεξάρτητων Αρχών αποτελεί υποχρέωση του κράτους και συνδέεται άρρηκτα με το ορισμένο και συγκεκριμένο της θητείας των μελών, γι' αυτό και οποιαδήποτε παρέμβαση στο πεδίο αυτό, ιδίως στην περίπτωση που αφορά ήδη διανύουσες θητείες, είναι δυνατό να εκληφθεί ως παραβίασή της. Για τους λόγους αυτούς, δημιουργούνται προβληματισμοί σχετικά με τη σκοπιμότητα, αλλά και τη νομιμότητα της ψήφισης της συγκεκριμένης διάταξης.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Κοινοβουλευτική Ανοιχτότητα και Διαφάνεια (2 αναφορές)

Αναφορά 1: Υπόθεση Cisco: Παράβαση της νομοθεσίας για τη διαφάνεια από την κυβέρνηση

Μετά τη διασπορά του Covid-19 και την επιβολή του lockdown, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ήρθε σε συμφωνία με την εταιρεία Cisco για την τηλεκαπαίδευση και την πλατφόρμα Webex, την οποία θα χρησιμοποιούσε η εκπαιδευτική κοινότητα για την πραγματοποίηση των μαθημάτων εξ αποστάσεως, στο πλαίσιο του περιορισμού των μετακινήσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Κατά παράβαση των κανόνων

δημοσιότητας και διαφάνειας ωστόσο, το Υπουργείο δεν ανάρτησε στη Διαύγεια τις συμβάσεις που υπέγραψε με τη Cisco. Η Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, Νίκη Κεραμέως, ισχυρίστηκε ότι δεν είχε νομική υποχρέωση να τις αναρτήσει επειδή ήταν δωρεάν, ο ισχυρισμός αυτός όμως δεν ευσταθεί σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, ενώ μάλιστα η μη έγκαιρη ανάρτηση στο διαδίκτυο των πράξεων που από τον νόμο επιβάλλεται να δημοσιευθούν, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα. Το ακόμα πιο προβληματικό για την εύρυθμη και σύννομη λειτουργία της κυβέρνησης στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, είναι ότι στην υπόθεση της Cisco δεν παραβιάστηκε από την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας μόνο η νομοθεσία για τη διαφάνεια και την υποχρέωση δημοσίευσης των παραπάνω συμβάσεων, αλλά και το GDPR και η νομοθεσία για τα προσωπικά δεδομένα, καθώς και ο Κανονισμός της Βουλής στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

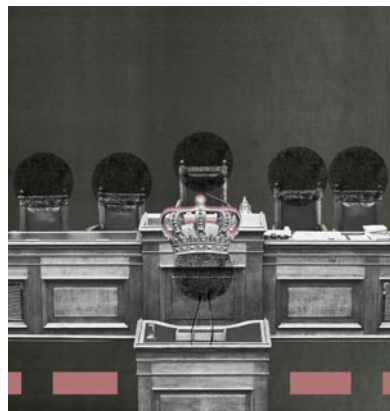
Αναφορά 2: Εξαίρεση από την υποχρέωση ανάρτησης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης στη Δημόσια Διαβούλευση

Η ελληνική νομοθεσία διαθέτει ένα πλέγμα νομοθετικών διατάξεων, οι οποίες ορίζουν ότι η διαβούλευση επί των νομοσχεδίων γίνεται και μέσω της ιστοσελίδας orengon.gr και και διαρκεί δύο εβδομάδες, ενώ μόνο

κατ' εξαίρεση μπορεί να συντηηθεί σε μία εβδομάδα για επαρκώς τεκμηριωμένους λόγους. Ωστόσο, με ρύθμισή της στον ν. 4872/2021, η κυβέρνηση ήρε υπό προϋποθέσεις την υποχρέωση ανάρτησης και δημόσιας διαβούλευσης επί του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης, περιορίζοντας τη δυνατότητα δημόσιας συμμετοχής και διατύπωσης απόψεων εκ μέρους της Κοινωνίας των Πολιτών, των κρατικών οργανισμών και της τοπικής αυτοδιοίκησης για ένα εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα, όπως είναι αυτό της ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας. Η συμμετοχή δημόσιων φορέων και πολιτών στη διαδικασία δημιουργίας κανόνων δικαίου αποτελεί ζωτικό χαρακτηριστικό ενός δημοκρατικού κράτους δικαίου, που αφουγκράζεται τους ειδήμονες και την κοινωνία πριν νομοθετήσει. Η κυβέρνηση όμως, στην περίπτωση αυτή, κινήθηκε στην αντίθετη κατεύθυνση, με τη ρύθμιση αυτή να έχει σαν αποτέλεσμα την ελάττωση της διαφάνειας και της ανοιχτότητας στη λειτουργία του κράτους.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Συγκέντρωση και Κατάχρηση Εξουσιών (40 αναφορές)

Αναφορά 1: Η υποβολή αναφοράς από τον Υφυπουργό Αθλητισμού και οι υποψίες περί προσπάθειας παρέμβασης στο έργο της Δικαιοσύνης

Τον Μάιο του 2021 και λίγες μέρες πριν από την ορισθείσα ημερομηνία για τις εκλογές της Ελληνικής Ομοσπονδίας Καλαθοσφαίρισης (ΕΟΚ), ο Υφυπουργός Αθλητισμού προχώρησε στην υποβολή αναφοράς, καταγγέλλοντας την ύπαρξη μιας προσπάθειας αλλοίωσης και νόθευσης της εκλογικής διαδικασίας. Η εν λόγω αναφορά

έθιγε το ζήτημα ότι ορισμένα σωματεία που δεν πληρούν τους όρους του ν. 4726/2020 (και άρα δεν δικαιούνταν να συμμετάσχουν στις επικείμενες διαδικασίες), προσέφυγαν ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και μέσω ασφαλιστικών μέτρων επεδίωξαν την εγγραφή τους στους εκλογικούς καταλόγους των επικείμενων αρχαιρεσιών της ΕΟΚ. Το γεγονός ότι η αναφορά αυτή κατατέθηκε στο Συμβούλιο Διοίκησης, σε συνδυασμό με το ότι εκκρεμούσαν και άλλες σχετικές δικαστικές αιτήσεις παρόμοιου περιεχομένου προς εκδίκαση, προκάλεσε την αντίδραση της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων, καθώς θεωρήθηκε ότι η υποβολή της στόχευε στο να κατευθύνει τη δικαιοδοτική κρίση των δικαστών επί των εκκρεμών αιτήσεων και όχι στο να αναδείξει το πρόβλημα που είχε παρατηρηθεί. Η επιλογή του Υφυπουργού Αθλητισμού, επομένως, να προχωρήσει στην κατάθεση αναφοράς στο συγκεκριμένο όργανο, αντί να χρησιμοποιήσει τα μέσα που του παρέχονται από τον νόμο, δε μπορεί παρά να δημιουργήσει προβληματισμούς σχετικά με την σκοπιμότητα που εξυπηρετούσε.

Αναφορά 2: Εσφαλμένη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της απόφασης πλαίσιο για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας - παράβαση: INFR(2021)2063

Κάθε κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένω-

σης οφείλει να εφαρμόζει το ενωσιακό δίκαιο και να προβαίνει στις κατάλληλες προς εκπλήρωση του σκοπού αυτού ενέργειες, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι το αρμόδιο όργανο για τον εντοπισμό πιθανών παραβιάσεων. Στο πλαίσιο διαδικασίας επί παραβάσει, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε προς την Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή, καλώντας τη χώρα να μεταφέρει πλήρως στο εθνικό της δίκαιο την ενωσιακή νομοθεσία που ποινικοποιεί την ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους. Ειδικότερα, κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι ελληνικές διατάξεις που αφορούν την ποινικοποίηση της ρητορικής μίσους παρουσιάζουν ελλείψεις και ως εκ τούτου κρίθηκε ότι η χώρα δεν έχει μεταφέρει πλήρως ή με ακρίβεια στο εθνικό της δίκαιο την απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ. Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία αποτελούν φαινόμενα που αντίκεινται ευθέως σε βασικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γι' αυτό και η παραπάνω απόφαση-πλαίσιο έχει ως σκοπό το να διασφαλίσει ότι σοβαρές εκδηλώσεις ρατσισμού και ξενοφοβίας, όπως η δημόσια υποκίνηση βίας ή μίσους, επισύρουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αναφορά 3: Παραπομπή της Ελλάδας στο Δικαστήριο της ΕΕ για την ατμοσφαιρική ρύπανση

Τον Οκτώβριο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσέφυγε κατά της Ελλάδας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποστηρίζοντας ότι η χώρα παραβίασε κατά τρόπο συστηματικό και διαρκή τις ενωσιακές υποχρεώσεις της για περιορισμό της ρύπανσης από το διοξείδιο του αζώτου στην ατμοσφαιρική περιοχή της Αθήνας. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι τιμές του διοξειδίου του αζώτου στην πρωτεύουσα υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα όρια εδώ και μία δεκαετία. Ως κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα έχει την πάγια υποχρέωση να ενσωματώνει και να εφαρμόζει την ενωσιακή νομοθεσία, η οποία στοχεύει στη δημιουργία κοινών κανόνων δικαίου σε

όλη την επικράτεια της Ένωσης και στη διακρατική προστασία των δικαιωμάτων και των αγαθών των Ευρωπαίων πολιτών. Ωστόσο, σύμφωνα με τα όσα υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην προσφυγή της κατά της Ελλάδας, η χώρα εν προκειμένω παραβίασε συστηματικά και για μακρό χρονικό διάστημα κανόνες που προβλέπονται στην Οδηγία 2008/50/ΕΚ, οι οποίοι αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσα από τη μείωση της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, μεταξύ άλλων και στην περιοχή της Αθήνας.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

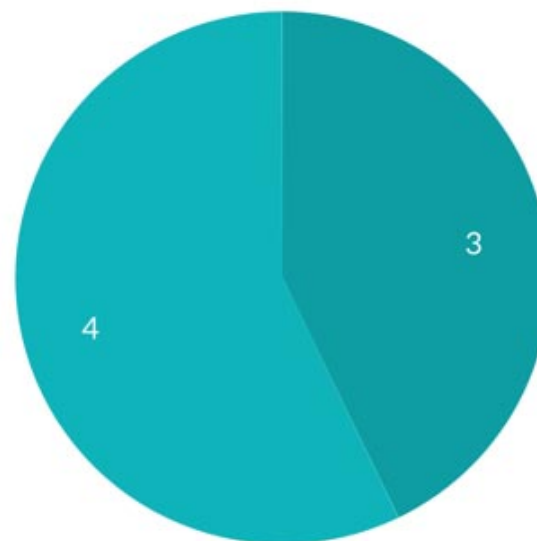
Διαφθορά

Η διαφθορά συνιστά έναν από τους μεγαλύτερους κινδύνους για το Κράτος Δικαίου, την οικονομική ανάπτυξη, τους δημοκρατικούς θεσμούς και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η αποτελεσματική καταπολέμησή της πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό στόχο των κρατών και οι δημόσιες αρχές να υπηρετούν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία.

Για το 2021, στην κατηγορία «**Διαφθορά**», το Gonwatch κατέγραψε συνολικά **7 παραβιάσεις**. [Δείτε όλες τις αναφορές εδώ.](#)

- Δηλώσεις Περιουσιακής Κατάστασης και Χρηματοδότη...
- Δημόσιες Συμβάσεις (57.14%)

Δηλώσεις Περιουσιακής Κατάστασης και Χρηματοδότηση Κομμάτων (3 αναφορές)

Αναφορά 1: Η τακτική των παρατάσεων στην υποβολή των δηλώσεων πόθεν έσχες συνεχίζεται και το 2021

Η υποχρέωση υποβολής πόθεν έσχες έχει ως στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας και την ενδυνάμωση της δημοκρατίας και αποτελεί μία από τις πρακτικές πρόληψης της διαφθοράς. Ο ν. 3213/2003 αποτελεί τον κύριο νόμο που ρυθμίζει τα σχετικά με το πόθεν έσχες ζητήματα και προβλέπει συγκεκριμένες και αποκλειστικές προθεσμίες εντός των οποίων πρέπει να υποβάλλονται

οι σχετικές δηλώσεις. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, οι προθεσμίες αυτές παρατείνονται συνεχώς μέσω νομοθετικών διατάξεων αμφιβόλου νομιμότητας και σκοπιμότητας, τακτική που συνεχίστηκε και κατά το 2021. Οι καθυστερήσεις αυτές στην υποβολή οδηγούν με τη σειρά τους και στην καθυστέρηση του ελέγχου των δηλώσεων του πόθεν έσχες. Η αργοπορία στη διεξαγωγή των ελέγχων, σε συνδυασμό με τη συχνή αλλαγή των διατάξεων, καθιστούν τον έλεγχο των δηλώσεων ιδιαίτερα δυσχερή και ίσως αναποτελεσματικό, με ότι αυτό συνεπάγεται για την επίτευξη των σκοπών της διαφάνειας και της καταπολέμησης της διαφθοράς που εγκαθιδρύεται από τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.

Αναφορά 2: Αδικαιολόγητη εξαιρέση από την υποχρέωση υποβολής πόθεν έσχες

Με το άρθρο 69 του ν. 4871/2021, προβλέπεται η εξαιρέση συγκεκριμένης κατηγορίας προσώπων που μετέχουν σε επιχειρήσεις που συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις, από την υποχρέωση καταβολής πόθεν έσχες. Η ανεπαρκής δικαιολόγηση της αλλαγής αυτής από την αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας δημιουργεί προβληματισμούς, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι έλαβε χώρα ενώ εκκρεμούσε ακόμη η υποβολή των δηλώσεων για τη χρήση του 2020, καθώς

κατά τη διάρκεια του έτους προέκυψαν αμφιβολίες για τον τρόπο διενέργειας των δημόσιων συμβάσεων, λόγω των κατ'εξαιρέση διαδικασιών που ακολουθήθηκαν. Ο τομέας των δημόσιων συμβάσεων θεωρείται ιδιαίτερα επιρρεπής σε ζητήματα διαφθοράς, γι' αυτό και η υποχρέωση συγκεκριμένων κατηγοριών προσώπων να υποβάλλουν δηλώσεις πόθεν έσχες εξυπηρετεί σκοπούς όπως ο αποτελεσματικότερος έλεγχος της διαχείρισης του δημόσιου χρήματος και η ενίσχυση της διαφάνειας. Οι διατάξεις της παραπάνω τροπολογίας δεν είναι ξεκάθαρο αν έχουν γενικό, αντικειμενικό και αόριστο χαρακτήρα ή αν αντιθέτως εκδίδονται για να ρυθμίσουν συγκεκριμένες περιπτώσεις, προκαλώντας έτσι προβληματισμούς σχετικά με τις πιθανές συνέπειες μιας τέτοιας εξαιρέσης στην ανεύρεση και καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς.

Αναφορά 3: Το ελλιπές (δημοσιευμένο) έργο της Επιτροπής Ελέγχου του άρθρου 3Α του ν. 3213/2003

Η Επιτροπή Ελέγχου του άρθρου 3Α του νόμου 3213/2003 αποτελεί ένα ειδικό όργανο, το οποίο επιτελεί διπλό ελεγκτικό έργο, ελέγχοντας αφ' ενός τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης των πολιτικών προσώπων και των δικαστικών λειτουργών και αφ' ετέρου τα οικονομικά των κομμάτων και των βουλευτών. Στην επίσημη ιστοσε-

λίδα της Επιτροπής στο διαδίκτυο αναρτώνται διάφορα στοιχεία, μεταξύ των οποίων και οι ετήσιες εκθέσεις της, παρ' όλα αυτά δημιουργούνται προβληματισμοί λόγω των ελλείψεων που παρατηρούνται. Η απουσία δημοσίευσης των πορισμάτων ελέγχου για τα οικονομικά των κομμάτων, η απλή ανάρτηση στοιχείων χωρίς περαιτέρω επεξήγηση, η αργοπορία στη διενέργεια ελέγχων και ενίοτε στην έκδοση των εκθέσεων, αλλά και το άκρως συνοπτικό περιεχόμενό τους, θέτουν σε αμφισβήτηση το κατά πόσο ελέγχεται τελικά το πολιτικό χρήμα, κατά τρόπο σύμφωνο με τις απαιτήσεις των νόμων. Από τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Ελέγχου γίνεται σαφές ότι ο ρόλος της είναι κομβικός για την ανεύρεση και καταπολέμηση τυχόν φαινομένων διαφθοράς. Η εξασφάλιση πλήρους διαφάνειας στο πεδίο του πολιτικού χρήματος αποτελεί σημαντικό συστατικό ενός κράτους δικαίου, γι' αυτό και οι ελλείψεις που παρατηρούνται στην ιστοσελίδα της Επιτροπής δημιουργούν υπόνοιες για τη μη ύπαρξη επαρκούς και ουσιαστικού ελέγχου.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Δημόσιες Συμβάσεις (4 αναφορές)

Αναφορά 1: Προβληματισμοί με τη σύσταση της καινούργιας κυβερνητικής επιτροπής για τα μεγάλα δημόσια έργα

Τον Μάιο του 2021, κατατέθηκε από τον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών εκπρόθεσμη (και άσχετη) τροπολογία, μέσω της οποίας δημιουργείται Κυβερνητική Επιτροπή για τον συντονισμό των συμβάσεων δημοσίων έργων μεγάλης αξίας και στρατηγικής σημασίας. Η Επιτροπή αυτή, η οποία θα βρίσκεται υπό την αιγίδα του πρωθυ-

πουργού, θα έχει υπό την αρμοδιότητά της, μεταξύ άλλων, δημόσιες συμβάσεις προϋπολογισμού άνω των 50 εκατ. ευρώ, συμβάσεις «εμβληματικών έργων» για την εθνική ή την τοπική οικονομία με μικρότερο προϋπολογισμό και συμβάσεις που χρηματοδοτούνται από πόρους του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Ανάκαμψης, ενώ στους δικαιούχους, εκτός από υπουργεία, περιφέρειες και δήμους, θα μπορεί να συμπεριληφθεί και όποιος άλλος φορέας ορίζεται με απόφαση της Επιτροπής. Πέρα από το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν τηρήθηκαν οι κανόνες καλής νομοθέτησης, δημιουργούνται προβληματισμοί και λόγω του περιεχομένου της τροπολογίας. Η μετάθεση αρμοδιοτήτων για αναθέσεις δημοσίων συμβάσεων σε πιο «κεντρικό επίπεδο», σύμφωνα με τα λεγόμενα του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, καθώς και η έλλειψη αυστηρών προδιαγεγραμμένων κριτηρίων ένταξης, δημιουργούν ανησυχίες για πιθανές υπερσυγκεντρωτικές τάσεις. Πέραν αυτού, το γεγονός ότι πολλοί από τους όρους της τροπολογίας παραμένουν αδιευκρίνιστοι, όπως τα «εμβληματικά έργα» για την εθνική ή την τοπική οικονομία, τα οποία δε χρειάζεται να πληρούν προϋπολογιστικά κριτήρια, προκαλεί προβληματισμούς για τις πιθανές επιπτώσεις της τροπολογίας στο κράτος δικαίου.

Αναφορά 2: Μηνυτήρια αναφορά από τον ΣΥΡΙΖΑ για τις απευθείας αναθέσεις της Γενικής Γραμματέως Αντεγκληματικής Πολιτικής

Τον Μάιο του 2021, ο ΣΥΡΙΖΑ κατέθεσε μηνυτήρια αναφορά σε βάρος της Γενικής Γραμματέως Αντεγκληματικής Πολιτικής, Σοφίας Νικολάου, η οποία οδήγησε στην αυτεπάγγελτη έρευνα του οικονομικού εισαγγελέα. Σύμφωνα με το περιεχόμενο της αναφοράς, το οποίο θα εξεταστεί στο πλαίσιο της δικαστικής έρευνας, η ίδια υπέγραψε, από τις 30 Μαρτίου 2020 μέχρι τις 30 Μαρτίου 2021, 28 συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών σε τιμές που υπερβάναν κατά πολύ, όχι μόνο τις τιμές προμήθειας άλλων δημοσίων φορέων, αλλά ακόμη και τις τιμές πώλησης στην ελεύθερη αγορά, με αποτέλεσμα να προκληθεί στο δημόσιο ζημιά μεγαλύτερη των 2,1 εκατ. ευρώ. Η αξιωματική αντιπολίτευση κατήγγειλε, μεταξύ άλλων, ότι ορισμένες από τις εταιρείες που έλαβαν απευθείας αναθέσεις συστάθηκαν ακόμα και μία μέρα πριν την υποβολή της προσφοράς τους, κάποιες δε διέθεταν γραφεία ή υπαλλήλους και κάποιες δεν είχαν εμφανίσει καμία εμπορική δραστηριότητα σε κανέναν απολύτως τομέα. Σύμφωνα με την παραπάνω αναφορά, η καταγγελλόμενη κατηγορείται για μη εφαρμογή της νομοθεσίας, ακόμα και των διατάξεων που εκτάκτως είχαν θε-

σπιστεί από την κυβέρνηση λόγω της πανδημίας. Σε ένα κράτος δικαίου, η κυβέρνηση και οι φορείς δημόσιας εξουσίας οφείλουν να δαπανούν το δημόσιο χρήμα εφαρμόζοντας απαρέγκλιτα την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία που αποσκοπεί στην αποφυγή κατασπατάλησης δημοσίων πόρων, έτσι ώστε να μην καταλήγουν σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, τα οποία διατηρούν προνομιακές και πελατειακές σχέσεις με την εξουσία.

Αναφορά 3: Οι εξαιρετικές διατάξεις στον τρόπο ανάθεσης αντιπλημμυρικών έργων και μελετών σε πυρόπληκτες περιφέρειες

Τον Σεπτέμβριο του 2021, μέσω εκπρόθεσμης (και άσχετης) τροπολογίας που κατατέθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών, εισάγεται μια διαδικασία για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων που αφορούν έργα και μελέτες για τον έλεγχο και την ρύθμιση των πλημμυρικών ροών. Πιο συγκεκριμένα, δίνεται η δυνατότητα τα έργα που αναλαμβάνονται από τις Περιφέρειες Αττικής, Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Στερεάς Ελλάδας με προγραμματική σύμβαση με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, να μπορούν να πραγματοποιούνται μέσω απευθείας ανάθεσης, εφόσον η εκτιμώμενη αξία μιας σύμβασης έργου είναι μέχρι και 5 εκατ. ευρώ, ενώ αν είναι υψηλότερη, η σύμβαση θα γίνεται με μία παρα-

πλήσια μορφή ανάθεσης που δεν απαιτεί δημοσιοποίηση. Πέραν αυτού, όλες οι πράξεις της διαδικασίας ανάθεσης θα γίνονται από τον/την Περιφερειάρχη, χωρίς να μεσολαβεί η γνώμη ή εισήγηση άλλου οργάνου. Η προχειρότητα της νομοθέτησης, τα υψηλά χρηματικά όρια που τίθενται για την απευθείας ανάθεση έργων, η λήψη όλων των σχετικών αποφάσεων από ένα και μόνο πρόσωπο, η μη ύπαρξη επαρκούς ελέγχου και γενικότερα η ελαχιστοποίηση των εγγυήσεων διαφάνειας, αποτελούν ζητήματα που δε μπορούν να παραβλέπονται λόγω της αναγκαιότητας διενέργειας αντιπλημμυρικών έργων. Επίσης, οι ενδείξεις ότι ακόμα και αν ακολουθηθούν οι διαδικασίες αυτές, το αποτέλεσμα δεν θα είναι η διακηρυσσόμενη επιτάχυνση των έργων, δημιουργεί περαιτέρω προβληματισμούς σχετικά με τη σκοπιμότητα και την αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης διάταξης.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Τάξη & Ασφάλεια

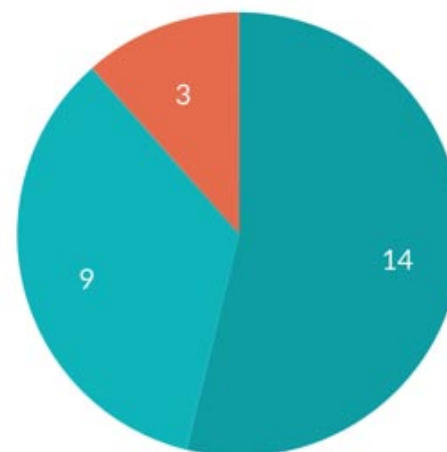

Η ελευθερία και η ασφάλεια αποτελούν αξίες απαραίτητες για ένα Κράτος Δικαίου.

Συχνά, ωστόσο, φαίνεται να έρχονται σε σύγκρουση και δημιουργείται ένα δίλημμα σχετικά με το ποια από τις δύο αξίες πρέπει να υπερισχύσει. Ο τρόπος με τον οποίο η πολιτεία επιλύει το δίλημμα αναδεικνύει το επίπεδο της Δημοκρατίας της.

Για το 2021, στην κατηγορία «**Τάξη & Ασφάλεια**», το Gonwatch κατέγραψε συνολικά **26 παραβιάσεις**. [Δείτε όλες τις αναφορές εδώ.](#)

- Ποινικό Σύστημα και Καταστήματα Κράτησης (53.85%)
- Αστυνομική Βία και Αυθαιρεσία (34.62%)
- Υπερβολική Επιτήρηση (11.54%)

Ποινικό Σύστημα και Καταστάματα Κράτησης (14 αναφορές)

Αναφορά 1: Μη ορθή μεταφορά της οδηγίας για το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο και επικοινωνίας κατά τη σύλληψη-παράβαση: INFR(2021)2136

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο διαδικασίας επί παραβάσει, απέστειλε προειδοποιητική επιστολή προς την Ελλάδα κατά το άρθρο 258 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς έκρινε ότι η χώρα δεν έχει μεταφέρει με ορθό τρόπο στο εθνικό της δίκαιο τους ενωσιακούς κανόνες που περιέχονται στην οδηγία (ΕΕ) 2013/48, αναφορικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο και επικοινωνίας κατά τη σύλληψη. Πιο συγκεκριμένα, οι ελλείψεις

αφορούν πιθανές παρεκκλίσεις από το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, καθώς και παρεκκλίσεις από το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας. Διαπιστώθηκαν επίσης ζητήματα όσον αφορά τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να αρθεί το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο και το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο κράτος μέλος έκδοσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι η Ελλάδα δεν έχει καταφέρει να μεταφέρει με ορθό τρόπο στην εθνική της νομοθεσία τους ενωσιακούς κανόνες για το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο και επικοινωνίας κατά τη σύλληψη, αποφάσισε να αποστείλει στη χώρα προειδοποιητική επιστολή, καλώντας την να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες ούτως ώστε να άρει την εν λόγω παραβίαση του Ενωσιακού Δικαίου.

Αναφορά 2: Κλήση βουλευτή για εξηγήσεις χωρίς την προηγούμενη άδεια της Βουλής

Τον Νοέμβριο του 2021, ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ, Π. Πολάκης, εκλήθη να παράσχει έγγραφες εξηγήσεις από ανακριτικούς υπαλλήλους του Τμήματος «Προστασίας του κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος» στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης, χωρίς ωστόσο να έχει προηγηθεί η απαιτούμενη, σύμφωνα με το Σύνταγμα και το νόμο, άδεια της Βουλής. Μετά την γνωστοποίηση

της κλήσης και κατόπιν αποστολής αναφοράς προς τον Πρόεδρο της Βουλής και τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, η Εισαγγελία Πρωτοδικών ανακοίνωσε ότι η κλήση «*συνέβη εκ προφανούς παραδρομής*» και πως «*το συγκεκριμένο σκέλος της εν λόγω παραγγελίας ήδη ανακλήθηκε*» ενώ ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου ζήτησε από την Εισαγγελία να τού υποβληθούν αντίγραφα των σχετικών και συναφών εγγράφων της υπόθεσης. Όπως, ωστόσο, αναφέρει σε ανακοίνωσή του ο ΣΥΡΙΖΑ: «*Η «εκ παραδρομής» παραβίαση θεμελιώδους διάταξης του Συντάγματοςγεννά βαθύτατο προβληματισμό αλλά και εύλογα ερωτήματα*». Παρά το γεγονός ότι η Εισαγγελία Πρωτοδικών ανακοίνωσε πως η κλήση αυτή για εξηγήσεις έλαβε χώρα εκ παραδρομής και ανακλήθηκε, τα ερωτήματα και οι προβληματισμοί, που προκύπτουν από μία τέτοια ενέργεια της Εισαγγελίας, παραμένουν.

Αναφορά 3: Υπόθεση Συριανός κατά Ελλάδας- Καταδίκη της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ

Στην υπόθεση Συριανός κατά Ελλάδας, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καταδίκασε την Ελλάδα για την παραβίαση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής). Η υπόθεση αφο-

ρούσε τις πειθαρχικές κυρώσεις που επιβλήθηκαν στον προσφεύγοντα κατά τα έτη 2011 και 2012 εξαιτίας της άρνησής του να υποβληθεί σε σωματική έρευνα στις φυλακές Διαβατών της Θεσσαλονίκης και Νιγρίτας των Σερρών. Το ΕΔΔΑ, στην απόφασή του, της 7ης Οκτωβρίου 2021, διαπίστωσε ότι οι εθνικές αρχές δεν παρείχαν σχετικούς και επαρκείς λόγους για να δικαιολογήσουν την επιβολή της πειθαρχικής ποινής της μεταφοράς σε άλλο κατάστημα κράτησης στον προσφεύγοντα, ενώ έκρινε επίσης ότι η συγκεκριμένη πειθαρχική ποινή δεν ήταν ανάλογη με τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό. Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων - τα οποία κατοχυρώνονται μεταξύ άλλων από την ΕΣΔΑ - αποτελεί ένα από τα βασικά συστατικά ενός κράτους δικαίου καθώς και πρωταρχική και αναντίρρητη υποχρέωση του κράτους. Στη συγκεκριμένη, ωστόσο, περίπτωση το ΕΔΔΑ έκρινε ότι τα δικαιώματα του προσφεύγοντος παραβιάστηκαν καθώς η επέμβαση που έλαβε χώρα στο δικαίωμα του προσφεύγοντος στην ιδιωτική ζωή ήταν περιττή σε μία δημοκρατική κοινωνία και ως εκ τούτου υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Αστυνομική Βία και Αυθαιρεσία (9 αναφορές)

Αναφορά 1: Έρευνα για εμπρηστικό μηχανισμό που πετάχτηκε από αστυνομικό ή άτομο υπό την επίβλεψη της αστυνομίας

Σύμφωνα με στοιχεία της ερευνητικής ομάδας Disinfaux Collective, στις 9 Μαρτίου 2021, άτομο - το οποίο είτε ήταν αστυνομικός της ομάδας ΔΡΑΣΗ είτε βρισκόταν υπό την επίβλεψή της - πέταξε εμπρηστικό μηχανισμό τύπου μολότοφ σε πολίτες κατά τη διάρκεια διαδήλωσης στη Νέα Σμύρνη, η οποία αξίζει να σημειωθεί ότι είχε διοργανωθεί ως αντίδραση σε ξυλοδαρμό πολίτη από αστυνομικό στην περιοχή μόλις δύο μέρες νωρίτερα. Εξίσου αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα (δύο) βίντεο τα οποία η

ΕΛΑΣ ανέβασε στον επίσημο λογαριασμό της στο YouTube καλύπτουν στιγμές πριν και μετά από τη ρίψη της μολότοφ, αλλά δεν περιλαμβάνουν τη στιγμή κατά την οποία το άτομο κοντά στην ομάδα ΔΡΑΣΗ πετάει τον εμπρηστικό μηχανισμό προς τους διαδηλωτές. Η ρίψη εμπρηστικού μηχανισμού τύπου μολότοφ από αστυνομικό ή από άτομο υπό την επίβλεψη της αστυνομίας παραβιάζει τις αρχές του Κράτους Δικαίου, οι οποίες επιβάλλουν στις κρατικές Αρχές να χρησιμοποιούν μόνο νόμιμα μέσα για την προστασία των πολιτών.

Αναφορά 2: Παράνομη κράτηση ακτιβιστών στη Λέσβο

Σύμφωνα με καταγγελία, στις 12 Οκτωβρίου 2021, αστυνομικοί προσήγαγαν και κράτησαν παράνομα, διεξήγαγαν παράνομη σωματική έρευνα και εκφόβισαν τρεις ακτιβιστές στη Λέσβο. Τον Οκτώβριο του 2021 ένας ακτιβιστής και δύο ακτιβίστριες από την Ολλανδία ενημέρωσαν το Λιμενικό και την Αστυνομία Μυτιλήνης για την άφιξη μίας ομάδας προσφύγων, οι οποίοι χρειάζονταν άμεσα βοήθεια. Οι αστυνομικοί ζήτησαν από τους ακτιβιστές να τους οδηγήσουν στο σημείο και στη συνέχεια προσήγαγαν και τους τρεις στο αστυνομικό τμήμα. Εκεί τους πήραν τα κινητά και τους ανέκριναν σχετικά με τις επαφές τους στην Ολλανδία αλλά και τις δραστηριότητές τους

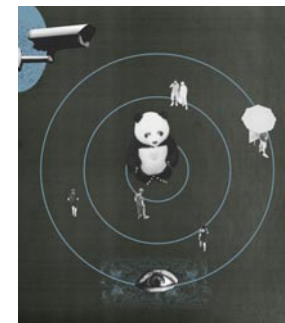
στη Μυτιλήνη ενώ σε μία από τις δύο γυναίκες πραγματοποιήθηκε κολπικός έλεγχος. Την επόμενη μέρα το απόγευμα – έπειτα από κινητοποίηση ακόμη και βουλευτών στην Ολλανδία – η Αστυνομία τους άφησε ελεύθερους χωρίς καμία κατηγορία. Η παραπάνω καταγγελία αντιτίθεται σε αρχές του κράτους δικαίου με βάση τις οποίες η αστυνομία δεν δικαιούται να στερεί την ελευθερία, έστω και προσωρινά, από κανέναν με αυθαίρετο τρόπο.

Αναφορά 3: Αναίτιος ξυλοδαρμός πολίτη από αστυνομικούς στο Ηράκλειο

Σύμφωνα με καταγγελία, στις 27 Νοεμβρίου 2021, εικοσάχρονος άντρας στο Ηράκλειο Κρήτης ξυλοκοπήθηκε αναίτια από αστυνομικούς. Σύμφωνα με την καταγγελία του πατέρα του στον Ραδιοσταθμό Ράδιο Κρήτη, ο γιος του βρισκόταν με παρέα στο χωριό Σκαλάνι του Ηρακλείου και παρακολούθουσε κόντρες με μηχανάκια όταν εμφανίστηκαν αστυνομικοί και προχώρησαν σε συλλήψεις. Όταν ζήτησαν από τον 20χρονο να πέσει στα γόνατα και εκείνος τους πληροφορήσε ότι έχει εγχειριστεί στο γόνατο και δεν μπορεί, τον έριξαν κάτω και άρχισαν να τον ξυλοκοπούν με μπουνιές και κλωτσιές στα πλευρά και στην κοιλιακή χώρα με αποτέλεσμα να υποστεί κάταγμα, ενώ, ένας από τους αστυνομικούς, τού πατούσε το κεφάλι στο έδαφος με την μπότα

του. Στη συνέχεια – και ενώ τους είπε ότι έχει πρόβλημα και στον ώμο – εκείνοι του γύρισαν τα χέρια για να του περάσουν χειροπέδες και τον οδήγησαν στο αστυνομικό μέγαρο. Όταν αφέθηκε ελεύθερος και μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο, οι γιατροί διαπίστωσαν τα τραύματα που έφερε στο σώμα και στο πρόσωπό του και ο πατέρας υπέβαλε μήνυση. Σε ένα κράτος δικαίου οι δικτικές αρχές οφείλουν να σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν βία μόνο σε περίπτωση που το υπό σύλληψη άτομο αντιστέκεται ή αποπειράται να διαφύγει και τότε μόνο στον βαθμό που είναι απολύτως απαραίτητη προκειμένου να εξασφαλιστεί η σύλληψη, αρχή η οποία φέρεται να παραβιάστηκε στην παραπάνω καταγγελία.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Υπερβολική Επιτήρηση (3 αναφορές)

Αναφορά 1: Καταγγελίες και αποκαλύψεις για παρακολούθηση πολιτών από την ΕΥΠ

Στις 14 Νοεμβρίου του 2021 η Εφημερίδα των Συντακτών αποκάλυψε στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών έθεσε σε «καθεστώς παρακολούθησης» υπαλλήλους μεταναστευτικών οργανώσεων, δημοσιογράφους, δικηγόρους και ανθρώπους που ασχολούνται με το προσφυγικό. Το ρεπορτάζ αποκάλυψε, μεταξύ άλλων, σήμα της ΕΥΠ με το οποίο ζητούσε πληροφορίες για ένα 12χρονο προσφυγόπουλο από τη Συρία, το οποίο έγινε γνωστό όταν η γαλλική εφημερίδα Le Monde δημοσίευσε σκίτσο του, ενώ αναφέρεται ότι για το προσφυγόπουλο «ενδιαφέ-

ρεται Έλληνας δημοσιογράφος που επιθυμεί να κάνει σχετικό ρεπορτάζ, [...] ενώ το ίδιο ισχύει και για έναν υπάλληλο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, με τον οποίο ο πρώτος φέρεται να ήρθε σε επαφή...». Στις αποκαλύψεις η κυβέρνηση αντέδρασε με αντιφατικό τρόπο, με τον κυβερνητικό εκπρόσωπο να μην διαψεύδει τις παρακολουθήσεις πολιτών ούτε να αμφισβητεί τη γνησιότητα των σημάτων ενώ παράλληλα ο υπουργός Επικρατείας, Γιώργος Γεραπετρίτης, δήλωνε πως «η Ελλάδα εμμένει πλήρως στις αξίες της δημοκρατικής κοινωνίας και του κράτους δικαίου [και] κατά συνέπεια δεν υπάρχει παρακολούθηση δημοσιογράφων». Όπως προκύπτει και από την παραπάνω δήλωση του υπουργού (και καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου), οι αρχές της δημοκρατικής κοινωνίας και του Κράτους Δικαίου είναι ασύμβατες με παρακολουθήσεις δημοσιογράφων αλλά και ανθρώπων της Κοινωνίας των Πολιτών, από τις μυστικές υπηρεσίες, οι οποίες εν τέλει δεν διαψεύστηκαν ευθέως από την κυβέρνηση.

Αναφορά 2: Η κατάργηση της δυνατότητας ενημέρωσης του πολίτη για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών του

Μέσω εκπρόθεσμης και άσχετης τροπολογίας που κατατέθηκε κατά τη διάρκεια συ-

νεδρίασης της Βουλής και ψηφίστηκε ως άρθρο 87 του ν. 4790/2021 (τροποποιώντας το άρθρο 5 του ν. 2225/1994, το οποίο ρυθμίζει τα ειδικότερα ζητήματα της διαδικασίας της άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών), αποκλείεται η δυνατότητα της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών να γνωστοποιεί στον πολίτη σε βάρος του οποίου έχει διαταχθεί η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών, το γεγονός της άρσης, στην περίπτωση που αυτή έχει λάβει χώρα με επίκληση λόγων εθνικής ασφάλειας. Το γεγονός αυτό – καθώς και η αναδρομική ισχύς του – φαίνεται να έρχεται σε αντίθεση με θεμελιώδη δικαιώματα, όπως το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Ειδικότερα, η πλήρης και σε κάθε περίπτωση κατάργηση της δυνατότητας ενημέρωσης του ατόμου, ότι έχει αρθεί το απόρρητο των επικοινωνιών του, στις περιπτώσεις που η άρση είχε λάβει χώρα για λόγους εθνικής ασφάλειας (ακόμη, δηλαδή, και όταν δεν υπάρχει κάποιος κίνδυνος για την αποτελεσματικότητα του μέτρου και η άρση έχει λήξει) ενδέχεται να έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 19 παρ. 1 του Συντάγματος, το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και με το άρθρο 7 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ αξίζει επίσης να σημειωθεί πως στο παρελθόν χώρες έχουν

καταδικαστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για την υιοθέτηση αντίστοιχων πρακτικών.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Θεμελιώδη Δικαιώματα

Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτά αποτυπώνονται, μεταξύ άλλων, στην ΕΣΔΑ και στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε., αποτελεί μία από τις βασικές υποχρεώσεις ενός Κράτους Δικαίου. Η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι, η ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα στη μη διακριτική μεταχείριση αποτελούν ορισμένες από τις κατηγορίες που εντάσσονται στη συγκεκριμένη ενότητα.

Για το 2021, στην κατηγορία «**Θεμελιώδη Δικαιώματα**», το Gonwatch κατέγραψε συνολικά **22 παραβιάσεις**. [Δείτε όλες τις αναφορές εδώ.](#)

- Δικαιώματα Εθνικών Μειονοτήτων και Ευάλωτων Ομάδων
- Δικαιώματα Μεταναστών, Προσφύγων και Αιτούντων Α...
- Ελευθερία Λόγου και Έκφρασης (13.64%)
- Ελευθερία Σκέψης Συνείδησης και Θρησκείας (9.09%)
- Ελευθερία Συνάθροισης (9.09%)

Δικαιώματα Εθνικών Μειονοτήτων και Ευάλωτων Ομάδων (3 αναφορές)

Αναφορά 1: Δολοφονία Νίκου Σαμπάνη: Racial profiling και παραβίαση κανόνων εμπλοκής (HumanRights360)

Τον Οκτώβριο του 2021, ο 18χρονος Ρομά, Νίκος Σαμπάνης, πέφτει νεκρός από σφαίρες αστυνομικών κατά τη διάρκεια καταδίωξης. Η ομάδα ΔΙΑΣ, παρά την εντολή από το κέντρο της ΕΛ.ΑΣ. να διακόψει την καταδίωξη, συνεχίζει ακάθεκτη και αφού το όχημα εγκλωβίζεται σε κατοικημένη μάλιστα περιοχή, το «γαζώνει» με 36 σφαίρες. Η ΕΛΑΣ με τη σειρά της σπεύδει να υποστηρίξει τους τραυματισμούς επτά αστυνομικών,

τα βίντεο όμως διαψεύδουν τους ισχυρισμούς της Αστυνομίας, αφού δεν υπήρχε κάποιος ενεργός κίνδυνος ζωής, που θα δικαιολογούσε τη χρήση υπηρεσιακών όπλων. Το περιστατικό αποτελεί παράδειγμα «φυλετικού φακελώματος (racial profiling)» σύμφωνα με το οποίο το φυλετικό/εθνοτικό προφίλ παραβιάζει τη βασική αρχή ότι οι ενέργειες επιβολής του νόμου πρέπει να αντιστοιχούν στη συμπεριφορά ενός ατόμου και όχι στην ταυτότητά του. Αυτή η πρακτική οδηγεί σε παραβίαση βασικών διεθνών συνθηκών που προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Αναφορά 2: Λεκτική και σωματική βία προς ασθενή από αστυνομικό που τη συνόδευε σε ψυχιατρική κλινική

Τον Ιούλιο του 2021, εργαζόμενη νοσοκομείου κατήγγειλε ότι, κατά τη διάρκεια εφημερίας της ψυχιατρικής κλινικής, γυναίκα ασθενής την οποία συνόδευαν δύο αστυνομικοί δέχθηκε, ενώπιόν της, λεκτική και σωματική επίθεση από τον έναν εκ των αστυνομικών αυτών. Σύμφωνα με την καταγγελία αυτή, η γυναίκα, η οποία ήταν δεμένη με χειροπέδες, χωρίς να έχει επιθετική ή προκλητική συμπεριφορά προς κάποιον τρίτο, υπέστη βίαιη επίθεση από τον αστυνομικό, μεταξύ άλλων με κλωτσιές και χαστούκια, επειδή σηκώθηκε από την καρέκλα της. Σε ένα κράτος δικαίου, η δράση και η

λειτουργία των Αστυνομικών Αρχών πρέπει να διέπεται από ορισμένες αρχές, όπως την απαγόρευση της καταχρηστικής άσκησης της αστυνομικής εξουσίας, τον σεβασμό και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η αυθαίρετη χρήση της δυνατότητας άσκησης βίας και η καθ' υπέρβαση των νόμιμων ορίων αστυνομική δράση αποτελούν ένα επικίνδυνο φαινόμενο για μια δημοκρατία. Πέραν αυτού, η μεταφορά ασθενούς σε δημόσια ψυχιατρική κλινική για εξέταση πρέπει να διενεργείται υπό συνθήκες που εξασφαλίζουν τον σεβασμό στην προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του ατόμου αυτού.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Δικαιώματα Μεταναστών, Προσφύγων και Αιτούντων Ασύλου (12 αναφορές)

Αναφορά 1: Επώνυμη καταγγελία για διπλή επαναπροώθηση Μαροκινού πολίτη και δεκάδες pushbacks στον Έβρο

Επώνυμη καταγγελία για διπλή επαναπροώθηση αλλοδαπού πολίτη και pushbacks δεκάδων μεταναστών, κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου, αναδεικνύεται από ρεπορτάζ της δημοσιογραφικής ομάδας Manifold. Σύμφωνα με το δημοσίευμα, τον Απρίλιο του 2021 ο Μαροκινός Ζακαρία Μπελμπουντέν συνελήφθη από την ΕΛΑΣ στη Θεσσαλονίκη και κατά τη διάρκεια της

κράτησής του υποχρεώθηκε, υπό την πίεση αστυνομικών, να υπογράψει χαρτιά χωρίς μετάφραση ή εξήγηση του περιεχομένου τους, ενώ αργότερα μεταφέρθηκε με άλλους μετανάστες στα σύνορα του Έβρου. Τόσο ο ίδιος, όσο και άλλοι μετανάστες, έπεσαν θύματα κλοπής από τις αστυνομικές αρχές, λίγο πριν σταλούν με τη βία στην Τουρκία. Τον Ιούνιο του 2021, ο Μπελμπουντέν επιχείρησε με μια ομάδα άλλων ατόμων να διασχίσει τα σύνορα προς την Ελλάδα, λίγες μέρες αργότερα όμως συνελήφθη και επαναπροωθήθηκε εκ νέου στην Τουρκία, αφού ξυλοκοπήθηκε. Οι νομικοί του εκπρόσωποι απηύθυναν επιστολή προς τις ελληνικές αρχές, ωστόσο η εισαγγελία έθεσε την υπόθεσή του στο αρχείο έξι μήνες αργότερα. Τα παραπάνω στοιχεία θέτουν ζήτημα παραβίασης του διεθνούς δικαίου, καθώς η επαναπροώθηση προσφύγων απαγορεύεται από το άρθρο 33 της Σύμβασης της Γενεύης, ενώ τα μέτρα επιτήρησης των συνόρων θα έπρεπε να εφαρμόζονται σε πλήρη συμμόρφωση με τα ανθρώπινα δικαιώματα και το προσφυγικό δίκαιο.

Αναφορά 2: Επαναπροώθηση (απαγωγή / εξαναγκαστική εξαφάνιση / παράνομη απέλαση) αναγνωρισμένου πολιτικού πρόσφυγα

Τον Φεβρουάριο του 2021, ο αναγνωρισμένος πρόσφυγας R.K., μόνιμος κάτοικος Ρεθύμνου, προσήχθη από τις αστυνομικές

αρχές ενώ βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη, συνελήφθη αυθαίρετα και μεταφέρθηκε με ένα μικρό βαν μαζί με ανθρώπους άλλων εθνικοτήτων στον Έβρο, από όπου επαναπροωθήθηκε βίαια, άτυπα και παράνομα στην Τουρκία. Κατά την παραμονή του στην Τουρκία ήρθε σε επαφή με την Human Rights360 και ζήτησε νομική συνδρομή για τη νόμιμη επιστροφή του στην Ελλάδα, καθώς και για την υποβολή καταγγελίας σχετικά με την αυθαίρετη σύλληψη και τη βίαιη και παράνομη επαναπροώθησή του. Σε ένα Κράτος Δικαίου οι Αρχές οφείλουν να απέχουν από παράνομες επαναπροωθήσεις προδφύγων / προσφυγισσών και μεταναστ(ρι)ών από την επικράτειά τους, καθώς και να εξασφαλίζουν αποτελεσματικές διαδικασίες διεθνούς προστασίας. Από τα παραπάνω στοιχεία ωστόσο, εγείρονται σοβαρά ερωτήματα για την εφαρμογή από τις ελληνικές αρχές πρακτικών συστηματικών pushbacks, κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου.

Αναφορά 3: Αυστηροποίηση και ανασφάλεια δικαίου στην απόκτηση ελληνικής ιθαγένειας

Στις 22 Απριλίου 2021 δημοσιεύτηκε απόφαση του υπουργείου Εσωτερικών, η οποία εξειδικεύει τους κανόνες πολιτογράφησης. Συγκεκριμένα, η απόφαση ορίζει τα τεκμήρια για την οικονομική και κοινωνική ένταξη

που πρέπει να πληρούν όσοι/-ες αλλοδαποί/-ές καταθέτουν αίτημα για να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια. Η κυβέρνηση αυστηροποίησε τους κανόνες πολιτογράφησης με τρόπο που ουσιαστικά απαγορεύει την απόκτηση ελληνικής ιθαγένειας - και μάλιστα αναδρομικά- σε αλλοδαπούς/-ές που διαμένουν για χρόνια στην Ελλάδα. Ειδικότερα, θεσπίζεται ότι ο/η αλλοδαπός/-ή που επιθυμεί να γίνει Έλληνας/ίδα πολίτης πρέπει να αποδεικνύει ότι διαθέτει ετήσιο εισόδημα ύψους 8.500 ευρώ, όχι μόνο για το προηγούμενο έτος, αλλά για περισσότερα, ανάλογα με τα έτη προηγούμενης νόμιμης διαμονής που απαιτούνται για την αίτηση πολιτογράφησης. Το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει τόσο αυστηρούς κανόνες, οι οποίοι καθιστούν πρακτικά αδύνατη την πολιτογράφηση αλλοδαπών που έχουν ενταχθεί στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και πληρούν κατά τα άλλα τα κριτήρια για την απόκτηση της ιθαγένειας.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Ελευθερία Λόγου και Έκφρασης (3 αναφορές)

Αναφορά 1: Υπόθεση Δημητρίου κατά Ελλάδας- Καταδίκη της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για παραβίαση του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ

Η ελευθερία της έκφρασης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), αποτελεί ένα από τα βασικά θεμέλια της δημοκρατικής κοινωνίας, γι' αυτό και η όποια επέμβαση δημόσιας αρχής στο δικαίωμα αυτό εξετάζεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στις 11 Μαρτίου 2021 δημοσιεύθηκε η απόφαση του παραπάνω Δικαστηρίου στην υπόθεση Δημητρίου κατά Ελλάδας, με την οποία αναγνωρίστηκε ότι η

Ελλάδα παραβίασε στη συγκεκριμένη περίπτωση το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ. Η προσφυγή αφορούσε ιδίως την καταδίκη του προσφεύγοντος στο πλαίσιο πολιτικής δίκης να καταβάλει αποζημίωση στον Ε.Κ., διότι προσέβαλε την προσωπικότητα του τελευταίου κατόπιν της δημοσίευσης ενός άρθρου στον Τύπο. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση υπήρξε παραβίαση του δικαιώματος του προσφεύγοντος στην ελευθερία της έκφρασης καθώς: α) οι εθνικές αρχές δεν παρείχαν λόγους συναφείς και επαρκείς προκειμένου να αιτιολογήσουν την εκ μέρους των πολιτικών δικαστηρίων καταδίκη του προσφεύγοντος σε καταβολή αποζημίωσης, β) η κύρωση που του επιβλήθηκε δεν ήταν ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό και γ) η καταδίκη αυτή δεν αντιστοιχούσε σε μία «επιτακτική κοινωνική ανάγκη» και ως εκ τούτου δεν ήταν αναγκαία μέσα σε μία δημοκρατική κοινωνία.

Αναφορά 2: Υπόθεση Ματάλας κατά Ελλάδας- Καταδίκη της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για παραβίαση του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ

Στις 25 Μαρτίου 2021 δημοσιεύθηκε η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση Ματάλας κατά Ελλάδας, με την οποία αναγνωρίστηκε ότι η Ελλάδα παραβίασε στη συγκεκριμένη περίπτωση το άρθρο 10 της

Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Πιο συγκεκριμένα, ο προσφεύγων, διευθύνων σύμβουλος ανώνυμης εταιρείας, καταδικάστηκε από τα ελληνικά ποινικά δικαστήρια για τη συκοφαντική δυσφήμιση της πρώην νομικής συμβούλου της εταιρείας, Λ.Π., σε ποινή φυλάκισης πέντε μηνών με αναστολή. Ο ίδιος υποστήριξε ότι η ποινή που του επιβλήθηκε ήταν άδικη, δεδομένου ότι οι αξιολογικές κρίσεις του είχαν επαρκή πραγματική βάση, ενώ ταυτόχρονα δεν είχε καμία πρόθεση να προσβάλει την Λ.Π., αλλά να προασπίσει τα συμφέροντα της εταιρείας λόγω δικαιολογημένου ενδιαφέροντος υπό την ιδιότητά του ως διευθύνοντος συμβούλου. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση οι λόγοι που επικαλέστηκαν τα εθνικά δικαστήρια για να δικαιολογήσουν την επέμβαση στο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης και την καταδίκη του προσφεύγοντος, δεν ήταν προσήκοντες και επαρκείς. Το γεγονός αυτό καθιστά την συγκεκριμένη επέμβαση των εθνικών αρχών μη αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία και κατά συνέπεια παραβιάζεται το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Ελευθερία Σκέψης, Συνείδησης και Θρησκείας (2 αναφορές)

Αναφορά 1: Απόφαση Επιτροπής του ΟΗΕ καταδεικνύει συνεχείς παραβιάσεις των δικαιωμάτων των αντιρρησιών συνείδησης στην Ελλάδα

Τον Δεκέμβριο του 2021, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ έκρινε ότι υπήρξαν πολλαπλές παραβιάσεις του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) εκ μέρους της Ελλάδας, σχετικά με το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης όσων δεν επιθυμούν να εκπληρώσουν τη στρατιωτική τους θητεία. Η Επιτροπή δημοσίευσε την απόφασή

της επί της ατομικής προσφυγής του αντιρρησία συνείδησης Λάζαρου Πετρομελίδη, ο οποίος εκδήλωσε την αντίρρηση συνείδησης στη στρατιωτική θητεία από το 1992, όταν ακόμη δεν είχε θεσπιστεί η εναλλακτική υπηρεσία. Έκτοτε και έως το 2014, καταδικάστηκε πέντε φορές για ανυποταξία, βρέθηκε υπό κράτηση σε τουλάχιστον τέσσερις περιπτώσεις και κατέβαλε δύο χρηματικές ποινές αντί φυλακίσεων. Η Διεθνής Αμνηστία υιοθέτησε τον Λάζαρο Πετρομελίδη ως κρατούμενο συνείδησης, ενώ η Επιτροπή επανέλαβε ότι η Ελλάδα οφείλει να αναθεωρήσει τη νομοθεσία της ώστε να διασφαλίσει αποτελεσματικά το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης, παρέχοντας τη δυνατότητα για εναλλακτική υπηρεσία που δεν θα είναι τιμωρητική και δεν θα συνιστά διάκριση σε βάρος του αντιρρησία.

Αναφορά 2: Μη συμμόρφωση στη νομιμότητα από το υπουργείο Παιδείας επί της απαλλαγής από τα θρησκευτικά (Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου)

Την 1η Ιουνίου 2021, με απόφαση του υπουργείου Παιδείας, καθορίζεται ο τρόπος απαλλαγής των μαθητών για το μάθημα των θρησκευτικών, σύμφωνα με το οποίο οι μαθητές/τριες υποβάλλουν σχετική αίτηση. Η εν λόγω, ωστόσο, πρακτική κρίνεται ως προβληματική, τόσο από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

(ΑΠΔΠΧ) όσο και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ως μη προστατεύουσα τα προσωπικά δεδομένα και ως παραβίαση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) για την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Επιπρόσθετα, η διαδικασία απαλλαγής των μαθητών/-ριών από τα θρησκευτικά δεν είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου του Στρασβούργου παρά την πρόσφατη καταδίκη της Ελλάδας και όπως γίνεται αντιληπτό η απόφαση του υπουργείου Παιδείας δεν συμμορφώνεται στις παραπάνω απαιτήσεις.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

Ελευθερία Συνάθροισης (2 αναφορές)

Αναφορά 1: «Η Ελευθερία της Συνάθροισης σε ρίσκο»: Έκθεση της Διεθνούς Αμνη-

στίας καταγγέλλει παράνομη χρήση βίας την εποχή της COVID-19

Έκθεση της Διεθνούς αμνηστίας, το καλοκαίρι του 2021, παρουσιάζει πώς η συστηματική και μακροχρόνια παράνομη χρήση βίας εκ μέρους των αστυνομικών Αρχών, υπό το πρόσχημα της πανδημίας, θέτει σε κίνδυνο το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του συνέρχεσθαι. Στην έκθεσή της, αναδεικνύει μια σειρά από παράνομες πρακτικές εκ μέρους των ελληνικών Αρχών κατά τη διάρκεια διαμαρτυριών και διαδηλώσεων. Στη συνέχεια, παραθέτει σοβαρούς ισχυρισμούς για βασανιστήρια ή άλλη κακομεταχείριση κατά την κράτηση από την αστυνομία και αναφέρει περιστατικό κατά το οποίο, αστυνομικοί αυτοπροσδιορίστηκαν ως μέλη του ακροδεξιού κόμματος Χρυσή Αυγή. Όπως προκύπτει από την έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας, οι ελληνικές αρχές χρησιμοποίησαν αυθαίρετες συλλήψεις, καθολικές απαγορεύσεις, αδικαιολόγητα πρόστιμα και παράνομη χρήση βίας για να κάμψουν ειρηνικές διαμαρτυρίες, κάτι που θέτει την παραπάνω ελευθερία σε κίνδυνο.

Αναφορά 2: **Ακόμα μία απόφαση του Αρχηγού της Αστυνομίας που απαγορεύει τις δημόσιες συναθροίσεις**

Τον Ιανουάριο του 2021, με την τρίτη κατά

σειρά απόφαση του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, απαγορεύονται όλες οι δημόσιες υπαίθριες συναθροίσεις (άνω των 1200 ατόμων) με αφορμή αυτή τη φορά το πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο. Το γεγονός αυτό εγείρει προβληματισμούς σχετικά με τη συνταγματικότητα και την εν γένει νομιμότητα τόσο της απόφασης όσο και των περιορισμών που τίθενται στην άσκηση του δικαιώματος του συνέρχεσθαι. Ο όποιος περιορισμός των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων είναι νόμιμος μόνο εφόσον λαμβάνει χώρα κατά τρόπο συνταγματικά επιτρεπτό και δικαιολογημένο, τηρουμένων κάποιων βασικών δημοκρατικών εγγυήσεων, όπως – μεταξύ άλλων – την αρχή της αναλογικότητας και την απαγόρευση παραβίασης του πυρήνα του δικαιώματος.

[Δείτε τις αναλυτικές αναφορές πατώντας εδώ.](#)

govwatch

Βουλής 16, Αθήνα - 10563, Greece

<https://govwatch.gr>

facebook.com/govwatch.gr

twitter.com/vouliwatch

press@vouliwatch.gr